

Etelä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

16.12.2016

ESAVI/9989/05.06.14/2014

Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta
Asematie 7
01300 Vantaa

VALVONTA-ASIA

ASIAN VIREILLETULO

Etelä-Suomen aluehallintovirastoon on saapunut 4.11.2014 sähköpostitse kantelu koskien Vantaan kaupungin lastensuojelua. Viestissä on lainattu katkelmia Helsingin Sanomista sekä Vantaan Sanomista. Kirjoituksissa tuodaan esille näkemys, jonka mukaan Vantaan kaupungin lastensuojelu ei pysty järjestämään palveluja tarpeen edellyttämässä laajuudessa.

Kanteluun on liitetty neljä uutisartikkelia, joissa käsitellään Vantaan kaupungin lastensuojelun tilaa. Artikkelit on kirjoitettu loppuvuodesta 2014. Helsingin Sanomissa 25.10.2014 julkaistussa uutisessa kerrottiin tapauksesta, jossa päihdeongelmaiselta äidiltä isälle siirrelyistä vantaalaislapsista tehtiin 37 lastensuojeluilmoitusta, ennen kuin lapset sijoitettiin sijaisperheeseen.

Toisessa Helsingin Sanomien 4.11.2014 julkaistussa artikkelissa kerrotaan lastensuojelun olevan kriisissä koko maassa. Artikkelissa viisi Vantaan kaupungin lastensuojelun virkahaltijaa kertoo lastensuojelun arjesta ja lastensuojelun tilasta. Työntekijöiden mukaan Vantaalla yksi lastensuojelun työntekijä hoitaa vuodessa keskimäärin 93 lapsen asioita. Suurien asiakasmäärien johdosta he kokevat, ettei lapsen riittävä henkilökohtainen tapaaminen ole mahdollista. Artikkelissa työntekijät tuovat esille myös pelkonsa siitä, että resurssi- ja henkilöstövaje johtaa ennen pitkään vakavaan, jopa lapsen hengen vaativaan tapaukseen.

Aluehallintovirasto otti asian käsiteltäväksi valvonta-asiana ja pyysi Vantaan kaupungilta selvitystä siitä, mihin toimenpiteisiin Vantaan kaupunki ryhtyy turvatakseen yhdenvertaiset ja riittävät lastensuojelupalvelut koko Vantaan alueella ja onko lastensuojelu järjestetty lastensuojelulain 11 §:n edellyttämällä tavalla. Lisäksi aluehallintovirasto pyysi selvitystä siitä, onko Vantaan kaupungin lapsiperhepalveluissa järjestetty lastensuojelulain 8 §:n mukaisesti riittävä tuen tarve.

SELVITYKSET JA LAUSUNNOT

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto on saapunut aluehallintovirastolle 30.1.2015. Lausunnon liitteet ovat saapuneet

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150, 13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 150, 13101 Hämeenlinna

Kouvolan toimipaikka
Kauppiamiehenkatu 4
PL 150, 13101 Hämeenlinna

4.2.2015. Liitteinä on selvitys lastensuojelun järjestämisestä Vantaan kaupungissa ja kuvaukset lastensuojelun johtamisjärjestelmästä sekä organisaatorakenteesta sekä Vantaan sosiaali- ja potilasasiamiehen selvitys toimintavuodesta 2013.

Apulaiskaupunginjohtaja Jukka T. Salmisen ja perhepalvelujen johtaja Maritta Pesosen allekirjoittamassa lausunnossa tuodaan esille, että kaupungin lastensuojelu perustuu lastensuojelulakiin, lapsen kansainvälisesti tunnustettuihin oikeuksiin, kuten YK:n lasten oikeuksien sopimukseen sekä perustuslakiin. Lastensuojelutyön lähtökohtana ovat myös sosiaalialan eettiset periaatteet sekä sosiaali- ja terveysministeriön lastensuojelun laatusuosituksat.

Lausunnon mukaan Vantaalla lastensuojelutyötä ohjaavat myös Vantaan lastensuojelusuunnitelma sekä Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointistrategia. Vantaan lastensuojelusuunnitelman mukaisia periaatteita ovat ennaltaehkäisevän lastensuojelun painottaminen, kasvuyhteisöjen roolin vahvistaminen lapsen ja perheen tukemisessa, lapsen fyysisen ympäristön toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden parantaminen, osallistumismahdollisuuksien tasaaminen sekä terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen. Lisäksi periaatteina ovat lasten sijoitustarpeen vähentäminen sekä lasten vanhempien ensisijaisen vastuun korostaminen lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa.

Salmisen ja Pesosen mukaan Vantaalla korostetaan aktiivista työtettä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvän arjen puolesta. Vantaalla on kaupunginvaltuuston hyväksymä Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma HYVIS. Kaupungilla on myös muita lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä ohjelmia, kuten Lasten ja nuorten Vantaa II. Lausunnon mukaan lasten ja nuorten hyvinvointia seurataan säännöllisesti keräämällä hyvinvointitietoja Vantaan hyvinvointikertomukseen. Lisäksi kaupungilla on oma osallisuussuunnitelma "Vantaan kaupungin osallisuusmalli – osallistu ja vaikuta" sekä "Lasten ja nuorten Vantaa – Toimintaohjelma vuosille 2013–2016".

Lausunnon mukaan lastensuojelun johtavat sosiaalityöntekijät vastaavat lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä kanssa työskentelevien eri alojen ammattilaisten konsultaatiokysymyksiin. Kiireellisissä tilanteissa konsultointi onnistuu virka-aikaisen päivystyksen kautta.

Lausunnossa kuvaillaan lastensuojelun johtamisjärjestelmää Vantaalla. Lastensuojelun kehittämistä ohjaa johtoryhmä, jossa seurataan säännöllisesti esille nousevia kehittämistarpeita ja -ideoita. Erillinen sosiaalityön kehittämisen johtoryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa.

Lastensuojelun tuloksikköä johtaa palvelupäällikkö, jonka alaisuudessa ovat lastensuojelun avohuolto, sijaishuolto, lastensuojelun tukiyksikkö, Kuuselan perhekuntoutuskeskus sekä Tammirinteen ja Viertolan vastaanottokodit. Palvelupäällikön lisäksi johtoryhmään kuuluvat kaikkien yksiköiden esimiehet. Johtoryhmä kokoontuu kerran viikossa ja jokaisen yksikön esimiehellä on mahdollisuus tuoda asialistalle käsiteltäviä asioita. Lastensuojelun johtamisjärjestelmää on kehitetty syksyn 2014 aikana.

Lastensuojelun johtoryhmän määrittelemät tavoitteet vuonna 2015 olivat lapsen kanssa työskentelyn ja osallisuuden lisääminen, suoran asiakastyön lisääminen, avoimen dokumentoinnin käyttöönoton jatkaminen, henkilöstön osaaminen ja hyvinvointi, oikea-aikaiset palvelut sekä osallistavan asiakaspalautteen kerääminen ja hyödyntäminen palvelumuo-
toilussa.

Lausunnossa on kuvattu myös lastensuojelun sosiaalityön organisaa-
tiorakennetta. Vantaalla lastensuojelun avohuollon yksiköitä on kolme. Yksiköt sijaitsevat Koivukylässä, Tikkurilassa ja Myyrmäessä. Alueelli-
sissa yksiköissä hoidetaan lastensuojeluilmoitusten käsittely, lastensuo-
jelutarpeen selvitykset sekä suunnitelmallinen lastensuojelun sosiaali-
työ. Jokaisessa avohuollon yksikössä on kolme nuorten intensiivisosaia-
liohjaajaa, jotka työskentelevät sijoitusuhan olla olevien nuorten ja hei-
dän perheidensä kanssa.

Kaikki avohuollon yksiköt jakautuvat kolmeen tiimiin. Kaksi tiimeistä on
suunnitelmallisen sosiaalityön tiimejä, joissa työskentelee sosiaalityön-
tekijöitä ja yksi vastaanottotiimi, jossa työskentelee sekä sosiaalityöntekijöitä että sosiaaliohjaajia. Vastaanottotiimi käsittelee uudet lastensuo-
jeluilmoitukset ja tekee lastensuojelutarpeen selvitykset. Mikäli selvitys-
ten jälkeen lapsen lastensuojelun asiakkuus jatkuu, asiakas siirtyy
suunnitelmallisen sosiaalityön piiriin. Sijaishuollon sosiaalityö on keski-
tetty erikseen. Sijaishuollon yksikköön kuuluu kolme tiimiä; perhehoito,
laitoshoito sekä jälkihuolto.

Jokaisessa tiimissä on lähiesimiehenä johtava sosiaalityöntekijä, joka
vastaa tärkeimpänä tehtävänä asiakastyön ohjauksesta, viikoittaisten
tiimikokousten vetämisestä sekä töiden jakamisesta. Johtavalle sosiaali-
työntekijälle ei kuulu hallinnollisia tehtäviä. Jokaisessa yksikössä on
myös sosiaalityön esimies, joka puolestaan vastaa yksikön taloudesta,
hallinnosta sekä rekrytointiin liittyvistä asioista.

Selvityksen mukaan johtavien ja kehittäjäsosiaalityöntekijöiden lisäksi
Vantaan kaupungin lastensuojelussa työskentelee 56 sosiaalityönteki-
jää, joista muodollisesti päteviä työntekijöitä selvityksen antamisen
ajankohtana oli yhdeksän. Loput virat on täytetty vuoden määräajaksi
kelpoisuusehdot täyttämättömillä henkilöillä, joista sosiaalityön pääai-
neopiskelijoita 28. Sijaishuollossa sosiaalityöntekijän virkoja on 20, joita
hoitavista henkilöistä kelpoisuusehdot täyttäviä on 15. Sosiaalityön
pääaineopiskelijoita on kolme. Avohuollon sosiaalityössä on eniten vaih-
tuvuutta henkilöstön suhteen. Lastensuojelun työtä tukee mahdollisuus
moniammatillisen asiantuntijaryhmän konsultointiin ja yhteistyöhön kau-
pungin lastensuojelun lakimiehen kanssa.

Lausunnossa kuvataan myös asiakasohjausta Vantaan kaupungissa.
Lausunnon mukaan tuen tarpeen arvion tekee asiakkaan vastuusosiaa-
lityöntekijä, joka hakee asiakassuunnitelmalla asiakkaan tarpeita vas-
taavaa palvelua asiakasohjausryhmästä. Asiakasohjausryhmä päättää
tukitoimen järjestämisestä joko omana toimintana tai ostopalveluna.
Asiakasohjausyksikkö toimii keskitetysti, jonka avulla lausunnon mu-
kaan taataan eri toimintayksikköjen välinen tasa-arvo. Avohuollon asia-
kasohjausryhmän kokoukseen osallistuvat tukiyksikön esimies, omien
laitosten esimiehet sekä jokaisesta avohuollon yksiköstä johtava sosiaa-

lityöntekijä. Kilpailutettujen ostopalvelujen laadunvalvontaa hoidetaan muun muassa palautejärjestelmän ja reklamaatioiden kautta.

Asiakassuunnitelma toimii lähetteenä myös sijaishuollossa. Sijaishuollossa arvioidaan aina ensin perhehoidon mahdollisuus. Mikäli lasta ei voida sijoittaa perheeseen, pyritään lapselle valitsemaan parhaiten hänen tarpeisiinsa vastaava sijaishuoltopaikka ostopalvelupaikoista. Avohuollon sosiaalityöntekijä osallistuu sijaishuollon asiakasohjausryhmän kokoukseen lapsen edun mukaisen sijaishuoltopaikan löytämisen varmistamiseksi. Prosessissa yhdistetään sijaishuollon tuntemus sijaishuoltopaikoista ja avohuollon tuntemus lapsesta.

Lausunnossa tuodaan esille, että kaupunginhallituksen pyynnöstä laaditun selvityksen mukaan avohuollon sosiaalityöntekijällä on vastuullaan keskimäärin 40–60 lasta kerrallaan. Johtavat sosiaalityöntekijät huolehtivat työn tasaisesta jakautumisesta sosiaalityöntekijöiden kesken. Tilastojen mukaan lastensuojelun avohuollon suunnitelmallisen sosiaalityön asiakasmäärä on ollut pienessä laskusuunnassa vuodesta 2013 lähtien. Kiireellisten sijoitusten määrä on vähentynyt vuonna 2014 verrattuna vuoteen 2013, mutta pysynyt kuitenkin vuoden 2012 tasolla. Sijoitettujen lasten määrä on pysynyt suunnilleen samana.

Esille tuotujen tilastojen mukaan Vantaalla tulevien lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut aina vuoteen 2013 saakka, jolloin kasvu taitui. Vuoden 2014 alusta vakinaistettiin kahdeksan sosiaalityöntekijän virkaa, jotta lastensuojelutarpeen selvittäminen voitaisiin tehdä määräajassa. Vuonna 2014 lastensuojeluilmoituksista 98 % käsiteltiin lain vaatimassa seitsemän vuorokauden määräajassa. Lastensuojelutarpeen selvityksistä 100 % valmistui lain vaatimassa 3 kuukauden määräajassa.

Lausunnon mukaan koko lastensuojelun yhteisenä kehittämiskohteena on asiakkaiden kanssa yhteistyössä tehtävä avoin ja osallistava dokumentointi, jota varten on kehitetty erilaisia menetelmiä. Toinen lastensuojelun avohuollon yhteisistä kehittämiskohteista on ollut lapsen osallisuutta vahvistavan lapsikeskeisen työn kehittäminen muun muassa asiakaspalautetta ja kokemusasiantuntijuutta painottaen.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi toimintayksiköiden kehittämiskohteena on ollut lapsen tapaaminen ja tilanteen arviointi silloin, kun lapsen epäillään kohdanneen väkivaltaa. Kehittämisen kohteena on ollut myös asunnottomien lapsiperheiden kanssa tehtävä työ. Avohuollon toimipisteet osallistuvat Vantaan Praksiksen toiminnan toteuttamiseen perhepalvelujen yhteisenä toimintana.

Lausunnon mukaan toimialan asiakaspalautejärjestelmä koostuu välittömästä asiakaspalautteesta, kohdennetuista asiakaskyselyistä sekä lakisääteisestä asiakaspalautteesta. Toimintayksikön esimies toimii asiakaspalautevastaavana. Saadun palautteen pohjalta yksikössä arvioidaan toimintaa sekä suunnitellaan ja toteutetaan tarvittavat kehittämistoimenpiteet, joiden toteutumista seurataan. Lausunnon mukaan asiakkaiden tekemiin muistutuksiin vastaa yksikön esimies, ja muistutuksista saatua palautetta ja tietoa hyödynnetään työn kehittämisessä.

Vantaan kaupunginhallitus päätti 3.11.2014 pyytää selvityksen Vantaan kaupungin lastensuojelun nykytilasta. Yksiköiden esimiehet kokosivat selvitykseen yksiköidensä johtamis- ja henkilöstörakenteet, palveluvaukset, tuotteet, asiakastyön rakenteet, kehittämiskohteet, asiakaspalautteen tavat sekä asiakasmäärät. Lisäksi lastensuojelun henkilöstöä kuultiin lastensuojelun laatusuositukseen pohjautuen. Kaupunginhallitus käsitteli selvityksen 26.1.2015, ja sen pohjalta tullaan laatimaan lastensuojeluun erillinen kehittämissuunnitelma.

Selvityksen laatimishetkellä Vantaan sosiaali- ja terveystoimessa arvioitiin uuden sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain uudistusten vaikutuksia Vantaan lastensuojelun toteutumiseen. Kaupunginhallitusta on informoitu lakimuutoksiin sisältyvistä velvoitteista ja siitä, että tarvittaessa velvoitteiden toteutumiseksi laaditaan lisätalousarvio keväällä 2015.

Vs. palvelupäällikkö Kati Villgren on laatinut aluehallintovirastolle Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan selvityksen. Villgren käsittelee selvityksessään pääosin samoja asioita kuin apulaiskaupunginjohtaja Jukka T. Salminen ja perhepalvelujen johtaja Maritta Pesonen. Villgren tuo kuitenkin kirjoituksessaan lisätietoa Vantaan kaupungin lastensuojelun henkilöstön tilanteesta kantelun laatimishetkellä.

Villgren toteaa, että kantelijan viittaamassa Vantaan Sanomien lehtijutussa oli kyseessä tilanne, jossa kaksi sosiaalityöntekijää oli irtisanoutunut ja rekrytointiprosessi oli kesken. Villgrenin mukaan tuolloin ei väliaikaisesti pystytty hoitamaan kaikkien asiakkaiden asioita. Tilanteet, jotka ovat uhanneet kriisiytyä, on hoidettu esimiesvoimin. Selvityksen laatimishetkellä kaikkien avohuollon yksiköiden vakanssit olivat täytettyinä. Villgren kirjoittaa perhetyön ja lastensuojelulaitoksien tilanteen olevan henkilökunnan osalta parempi. Vaihtuvuutta on jonkin verran, mutta sijaisuuksissakin on pääosin päteviä työntekijöitä. Henkilöstön jaksamista tukevat työnohjaus, toimivat rakenteet, lähiesimiesten tuki sekä työnantajan järjestämät koulutukset.

Vantaan kaupungin lastensuojelun kehittämistyön osalta Villgren lisää Salmisen ja Pesosen lausuntoon nähden sen, että asiakkaan kanssa yhdessä laadittavan asiakassuunnitelman mahdollistamiseksi työntekijöille on hankittu ja hankitaan kannettavia laitteita. Mobiilikirjaamisen tavoitteena on myös asiakastyön dokumentoinnin ajantasaisuus.

Villgrenin mukaan varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunnalle pidetään lastensuojeluun liittyviä tiedotustilaisuuksia. Näissä tilaisuuksissa pääsääntöisesti johtava sosiaalityöntekijä käy kertomassa lastensuojelusta, lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja toimintakäytännöistä. Sosiaalityön esimiehet osallistuvat pienten lasten hyvinvointiryhmien kokouksiin. Lastensuojelun ja neuvolan perhetyön yhteistyöprosessia on kuvattu, ja varhaiskasvatuksen kanssa on luotu yhteistyömalli. Yhteistyötapaamisia eri ammattiryhmien kesken pidetään säännöllisin väliajoin.

Selvitykseen sisältyi erillinen lastensuojelun johtamisjärjestelmää kuvaava liite sekä henkilöstön määrää ja rakennetta kuvaava liite. Johtamisjärjestelmää kuvaavan liitteen mukaan lastensuojelun johtoryhmää johtaa lastensuojelun palvelupäällikkö. Johtoryhmään kuuluvat palvelupäällikön lisäksi kaikkien yksiköiden esimiehet. Johtoryhmä kokoontuu

viikoittain, ja sen työskentelyä ohjaa vuosikellon kaltainen kokouskalenteri, johon on aikataulutettu ennakoon tiedossa olevat koko vuoden keskeiset teemat ja tehtävät. Johtoryhmässä käsiteltävät asiat on jaettu kolmeen kategoriaan; päätettävät, keskusteltavat ja tiedotettavat asiat. Kerran kuukaudessa pidetään kokous, jossa paneudutaan erityisesti lastensuojelun talouden seurantaan. Kaikki kokoukset dokumentoidaan.

Johtamisjärjestelmää kuvaavan liitteen mukaan lastensuojelussa on käytössä Vantaan kaupungin strategisen johtamisen toimintamallien mukaiset prosessit ja työvälineet. Marras–joulukuussa 2014 lastensuojelun esimiesten yhteisen työskentelyn tuloksena täsmennettiin malli lastensuojelun tulos- ja kehityskeskusteluista, joita käydään sekä ryhmissä että yksilöinä. Tulos- ja kehityskeskusteluprosessi on keskeinen väline, jonka avulla lastensuojelun yhteisiä linjauksia ja periaatteita viedään arjen työhön sekä tunnistetaan kehittämistarpeita osaamisessa ja toimintamalleissa.

Asiakasohjaus tapahtuu pääsääntöisesti neljällä eri foorumilla; Seisake on avohuollon asiakasohjausryhmä, joka kokoontuu joka toinen viikko. Perhehoidon sijoitusprosessiin ohjataan lapset, joille etsitään sijaisperhettä. Laituri on sijaishuollon laitoshoidon asiakasohjausryhmä, joka kokoontuu joka toinen viikko. Moniammatillisella asiantuntijaryhmällä on konsultoiva rooli. Se tarjoaa sosiaalityöntekijöille moniammatillista asiantuntija-apua asiakastilanteissa, joissa sopivien keinojen löytyminen on poikkeuksellisen haastavaa.

Asiakaskohtaisia tilanteita käsitellään ja ratkaistaan tarpeen mukaan asiakkaan asiaa hoitavien viranomaisten yhteisissä palaverissa. Mikäli tilanne ei operatiivisella tasolla ratkea, se viedään esimiehille johtoryhmän yhteydessä pidettävään erilliseen asiakasasioiden kokoukseen, joka kutsutaan tarvittaessa koolle ennen lastensuojelun johtoryhmän kokousta. Linjaukset ostopalveluista tehdään lastensuojelun johtoryhmässä.

Selvityksen kolmas liite on Vantaan sosiaali- ja potilasasiamiehen selvitys toimintavuodesta 2013. Sen mukaan vuonna 2013 viranomaisten menettely lastensuojelussa ei ole aiheuttanut sosiaaliasiamiehen taholta esimerkiksi kanteluohjausta. Asiat ovat olleet enemmänkin näkemyseroja, ja osa sosiaaliasiamiehen yhteyttä ottaneista asiakkaista on saattanut tehdä muistutuksen.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU JA PERUSTELUT

Ratkaisu

Etelä-Suomen aluehallintovirasto kiinnittää Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan huomiota lastensuojelun sosiaalityön resursointiin ja kohdentamiseen siten, että lastensuojelupalvelujen laatu ja riittävyys turvataan myös henkilöstön vaihtuessa.

Perustelut

Perustuslain (11.6.1999/731) 19 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Saman lain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitettään vastaavasti.

Kantelun vireille tulon ajankohtana voimassa olleen lastensuojelulain (13.4.2007/417) 4 §:n mukaan lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään ja lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Saman lain 7 §:n mukaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Lisäksi sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.

Lain 8 §:n mukaan kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään sekä niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa. Lisäksi on huolehdittava siitä, että saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on erityisesti otettava huomioon lasten ja nuorten tarpeet ja toiveet.

Saman lain 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan. Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.

Saman pykälän 3 momentin mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on lastensuojelua järjestäessään oltava tarvittaessa yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien, muiden viranomaisten samoin kuin muiden kuntien ja kuntayhtymien sekä muiden palveluja järjestävien yhteisöjen ja laitosten kanssa riittävien tarvetta vastaavien palvelujen järjestämiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi kunnassa.

Lain 12 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa. Suunnitelma on tarkistettava vähintään neljän vuoden välein, ja se on huomioitava kunnan talousarviota ja suunnitelmaa laadittaessa.

Suunnittelun tulee sisältää kuluvalta kaudelta tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista, lastensuojelun tarpeesta kunnassa, lastensuojeluun varattavista voimavaroista, lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä, yhteistyön järjestämisestä eri vi-

ranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lastensuojelulain 26 §:n mukaan lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi sosiaalityöntekijän on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai yhteydenoton vastaanottamisesta ratkaistava, onko asian johdosta ryhdyttävä 27 §:ssä tarkoitettuun lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen.

Selvitys on tehtävä ilman aiheetonta viivettä. Sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tuloista.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävän usein henkilökohtaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön lastensuojelun laatusuosituksen (2014) mukaan jokaisen työyhteisön tulee selvittää se, mikä henkilöstön määrä ja asiakkaan asiaan käytettävissä oleva ajallinen panos on sopiva heidän lastensuojelutyöhönsä, ottaen huomioon esimerkiksi alueelliset, sisällölliset ja asiakkaiden palvelutarpeisiin liittyvät tekijät. Työ voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin työtehtäviin.

Suosituksen mukaan välittömiin prosessinhoidollisiin tehtäviin varataan keskimäärin kuusi tuntia kuukaudessa lasta kohden. Edellä mainittuja tehtäviä ovat esimerkiksi lastensuojelutarpeen selvitys, asiakassuunnitelma, kiireellinen sijoitus, huostaanoton valmistelu, dokumentointi, päätöksenteko, suunnitelmat, lausunnot, ryhmäkohtainen asiakastyö sekä työ yhteistyökumppaneiden kanssa. Aktiivisessa työskentelyvaiheessa asiakkaan henkilökohtaiseen kohtaamiseen varataan vähintään kaksi tuntia kuukaudessa. Henkilökohtaisia tapaamisia hoitaa lapsen vastu sosiaalityöntekijä.

Voimassa olleen lain sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (29.4.2005/272) tarkoituksena on edistää sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun edellyttämällä, että sosiaalihuollon ammatillisella henkilöstöllä on tarvittava koulutus ja perehtyneisyys.

Saman lain 3 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena sosiaalityöntekijän tehtäviin on ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. Lain 12 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksista voidaan tilapäisesti poiketa, jos sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus. Tällöin tehtävään voidaan ottaa enintään vuodeksi henkilö, jolla on suoritettujen opintojen perusteella riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Etelä-Suomen aluehallintovirastoon saapuneen kantelun mukaan Vantaan lastensuojelussa ei pystytä järjestämään lastensuojelua tarpeen edellyttämässä laajuudessa. Kanteluun oli liitetty lehtileikkeitä, joista yhdessä Vantaan lastensuojelun työntekijät kertoivat, että liian suurien asiakasmäärien vuoksi heidän ei esimerkiksi ole mahdollista tavata asi-

akkaita niin usein kuin olisi tarpeellista tai olla asiakkaiden tavoitettavissa riittävän usein.

Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnon mukaan Vantaan kaupungin lastensuojelun periaatteet painottavat ennaltaehkäisevää lastensuojelua sekä lapsen ja nuoren hyvää arkea ja turvallista elinympäristöä. Lastensuojelun kehittämistä ohjaavat lastensuojelusuunnitelman lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta tukevat suunnitelmat ja ohjelmat.

Saatujen lausuntojen ja selvitysten sekä Vantaan lastensuojelun organisaatiota kuvaavien liitteiden perusteella aluehallintovirasto on saanut käsityksen, että Vantaan kaupunki kokee selvityksessä kuvatun lastensuojelun johtamisjärjestelmän, organisaatorakenteiden, työskentelytapojen sekä viranomaisten välisen yhteistyön tukevan lastensuojelulain 11 sekä 8 §:n mukaisia vaatimuksia. Selvityksessä kuvataan useita toimenpiteitä ja kehittämishankkeita, joilla lastensuojelua pyritään parantamaan.

Villgrenin selvityksen mukaan kantelijan viittaamassa tilanteessa kaksi sosiaalityöntekijää oli irtisanoutunut ja rekrytointi oli kesken. Silloin kaikkien asiakkaiden asioita ei hetkellisesti pystytty hoitamaan. Tilanteet, jotka uhkasivat kriisiytyä, hoidettiin esimiesvoimin. Selvityksen kirjoittamishetkellä kaikki avohuollon sosiaalityöntekijän vakanssit olivat täytettyinä. Kantelun liitteenä olevasta sosiaalityöntekijöiden haastattelusta saa kuitenkin käsityksen, että henkilöresurssien puute ei ole ollut väliaikaista vaan jatkuvaa.

Saadun selvityksen mukaan Vantaan kaupungilla valtaosa sosiaalityöntekijän virkaa hoitavista on muodollisesti epäpäteviä tai valtaosalta sosiaalityöntekijöistä puuttuu soveltuva alan ammatillinen tutkinto.

Selvityksen mukaan työntekijällä on vastuullaan keskimäärin 40–60 asiakasta kerralla. Uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) toimeenpanon yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö teki linjauksen, jonka mukaan laadukas ja lainmukainen lastensuojelutyö on mahdollista, kun asiakkaita on kerrallaan 30–40 yhtä työntekijää kohden. Jos asiakkaita on merkittävästi enemmän, kunnan on selvitettävä, miten lastensuojelun lakisääteisistä tehtävistä selviydytään. Tämän suosituksen valossa Vantaan kaupungin asiakasmäärät saattavat uhata lastensuojelutyön laadukkuutta ja lainmukaisuutta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto kiinnittää Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnan huomiota siihen, että hyvin suunnitelluista seuranta-, yhteistyö-, johtamis- ja organisaatorakenteista huolimatta lastensuojelua ei käytännössä ole aina kyetty järjestämään siten, että palvelua on saatavilla tilanteen edellyttämässä laajuudessaan niinä vuorokauden aikoina, jolloin sitä tarvitaan ja turvaten kaupungin eri alueiden lapsiperheiden aseman yhdenvertaisuuden lastensuojelun palveluiden saannissa.

Perusteluissa mainittujen lisäksi:

Sosiaalihuoltolaki 3 §, 57 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen ei sosiaalihuoltolain 57 §:n 3 momentin mukaan voi hakea valittamalla muutosta.

LISÄTIETOJEN ANTAJA

Marja-Leena Stenroos, puh. 029501 6000

Sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Eija Hynninen-Joensuu

Sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Marja-Leena Stenroos

JAKELU

Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta

SUORITEMAKSU

Päätös on maksuton.

TIEDOKSI

Kantelija
Valvira